

OTSUS

Tallinn

08.04.2014 nr 5.1-5/14-009

AS-i Tallinna Küte poolt pakutud kohustuse siduvaks muutmine ja menetluse lõpetamine

1. Järelevaevmenetluse alustamine

Konkurentsiamet alustas käesolevat järelevaevmenetlust 2012. a alguses uurimaks, kuidas toimub maagaasist toodetava soojuse ostmine AS-i Tallinna Küte (edaspidi: TK) poolt hallatavasse Tallinna linna kaugküttevõrku ning seejuures ausa konkurentsi võimaldamine TK-le kuuluvate gaasikatlamajade ning EE Iru Elektriijaama (edaspidi: EE Iru EJ) vahel.

Käesolevale järelevaevmenetlusele eelnevalt oli Konkurentsiamet viinud läbi järelevaevmenetluse Eesti Energia AS-i (edaspidi: EE) 07.04.2009 kaebuse alusel, mille raames Konkurentsiamet kontrollis, millistel tingimustel TK ostis EE Iru EJ-s toodetud soojust võrrelduna Vão jaamas (s.o. endise ärinimega OÜ Digismart, hetkel kehtiv ärinimi OÜ Tallinna Elektriijaam) toodetud soojusega.

01.11.2010 jõustus seadusemuudatus, millega lisati kaugkütteseadusesse (KKütS) soojuse võrku ostmise regulatsioon (KKütS § 14¹). Nimetatud regulatsioon näeb võrguettevõtjale ette kohustuse sõlmida soojuse tootja poolt soojuse tootmiseks tehtud investeeringute kindluse tagamiseks kuni 12 aastane leping, kusjuures uute tootmisvõimsuste järele vajaduse tekkimisel ja/või juhul, kui lepingute sõlmimiseks on kirjalikult soovi avaldanud mitu ettevõtjat, peab võrguettevõtja korraldama lepingu sõlmimiseks konkursi. Lepingute sõlmimisel eelistatakse võimaluse korral valdavalt taastuvatest energiaallikatest toodetud soojust või valdavalt tõhusa koostootmise režiimis taastuvatest energiaallikatest, jäätmetest jäätmeseaduse tähenduses, turbast või põlevkivitöötlemise uttegaasist toodetud soojust ning parimat olemasolevat keskkonnasäästlikku tehnoloogiat.

Seoses KKütS § 14¹ jõustumisega muutus EE taotluse alusel alustatud järelevaevmenetluse edasine läbiviimine perspektiivituks, kuivõrd rakendunud oli eriregulatsioon konkurentsiseaduse suhtes, mis täpsustab tingimusi juurdepääsu võimaldamiseks kaugküttevõrgule. KKütS §-s 14¹ sätestatud eriregulatsioon käsitleb siiski vaid nn uusi tootmisvõimsusi, mis tuleb KKütS § 14¹ alusel konkursile panna (või lepingu sõlmimise

kavatsusest teatada vastavalt seaduse alusel kehtestatud korrale¹). Seega reguleerib KKütS § 14¹ seda, kuidas toimub soojuse ostmine Vao koostootmisjaamast, kuid ei lahenda küsimust, kuidas toimub nn vanade tootmisvõimsuste poolt toodetud soojuse TK võrku ostmine ning seejuures ausa konkurentsi võimaldamine TK-le kuuluvate gaasikatlamajade ning EE Iru EJ vahel. Viimati nimetatud asjaolude kontrollimiseks alustaski Konkurentsiamet 2012. a käesolevat järelevaevmenetlust, teavitades sellest TK-d 12.01.2012 kirjaga ja EE-d 16.04.2012 kirjaga.

2. Otsuse adressaat

Aktsiaselts Tallinna Küte, äriregistrikood 10811060, aadress Punane 36, Tallinn, Harju maakond, 13619, põhitegevusala vastavalt äriregistrile: auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine.

3. Faktilised asjaolud ja tõendid

3.1. Kaugkütte korraldus ja soojuskoormuse jagunemine Tallinna linnas

Tallinna linna kaugküttevõrku opereerivaks ettevõtjaks on TK. Ajalooliselt on Tallinnas välja kujunenud kolm kaugküttevõrgu piirkonda: Lääne piirkond (Mustamäe, Õismäe, Lilleküla, Kopli), Kesklinna piirkond ning Ida piirkond (Lasnamäe ja Maardu). Lisaks TK-le omab Tallinnas ja selle lähiümbruses (kesklinnas, Pirital, Nõmmel, Põhja-Tallinnas, Haabneemes, Laagris, Lool, Sael ja Viimsis) väiksemaid kaugküttevõrke Adven Eesti AS.

Selleks, et tagada tarbijatele vajalik soojusvarustus, peab kaugküttevõrk omama vajalikku võimsust (koguvõimsus), mille suuruse otsustab võrguettevõtja (antud juhul TK). Kuna soojuse tarbimine on aasta vältel ebahütlane (s.o. talvel tarbitakse oluliselt rohkem), siis toodetakse osade seadmetega soojust enamatel päevadel aastas, kui teistega. Seetõttu on oluline, millises järjekorras milliste tootjate käest soojust ostetakse, sest järjekorras eespool olevatelt tootjatelt ostetav kogus kujuneb aasta jooksul suuremaks. Järjekorras tagapool olevad tootjad võivad seevastu oma tootmiseadmeid käivitada üksnes näiteks kõige külmematel talvapäevadel. Esmajärjekorras katavad koguvõimsusest teatud osa soojuse tootjad, kellel on sõlmitud TK-ga lepingud KKütS § 14¹ alusel. Tegemist on nn uute tootmiseadmetega, mis toodavad soojust taastuvatest energiaallikatest või valdavalt tõhusa koostootmise režiimis ning kellega on sõlmitud leping konkursi tulemusel või soojuse tootjatega, kes omavad eelisõigust KKütS § 14¹ lõikest 8 tulenevalt. Vastavalt KKütS § 14¹ lõikele 8 loetakse enne 2010. aasta 1. novembrit soojuse tootja ja võrguettevõtja poolt sõlmitud soojuse ostmise lepingud kehtivaks kuni nende lõppemise tähtajani, kuid mitte kauem kui 12 aastat alates tootmiseadmega soojuse tootmise alustamisest, tingimusel, et soojust toodetakse lähtuvalt käesoleva seaduse § 1 lõikes 2 ja käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud põhimõtetest. Nimetatud tähtaja möödumisel võib võrguettevõtja korraldada vabanenud võimsustele konkursi käesolevas paragrahvis sätestatud korras.

TK kuulutas 05.01.2012 KKütS § 14¹ kohaselt välja konkursi soojuse ostmiseks. Pakkumise kutse dokumentide punkti 2.1. kohaselt oli konkursi objektiks kaugküttevõrgus kohalike kütuste osakaalu suurendamise ja soojuse hinna vähendamise eesmärgil pikaajalise lepingu või

---

¹ Majandus- ja kommunikatsiooniministri 21.06.2011 määrus nr 47 „Soojuse ostmiseks konkursi korraldamise kord ja pakkumiste hindamise meetodika“.

lepingute sõlmimine soojuse ostmiseks kogumahas kuni 725 GWh, koguvõimsusega kuni 130 MW. 07.02.2012 koostatud pakkumiste avamise protokollis kohaselt pakkus EE kütist (Iru jäätmeenergiaplokk) nominaalvõimsusega 50 MW ja AuraGen OÜ kütist nominaalvõimsusega 76,5 MW. TK 07.03.2012 otsusega tunnistati konkursi võitjaks EE (Iru jäätmeenergiaplokk). Kuna EE pakkumine ei täitnud kogu hankemahtu ehk 130 MW, siis otsustas TK sõlmida täiendava lepingu paremuselt järgmise pakkujaga AuraGen OÜ. Nimetatud ettevõtjad omavad Tallinna kaugküttevõrku soojuse ja võimsuse müügil KKütS § 14¹ alusel eelisõigust. EE Iru jäätmeenergiaplokk alustas soojuse tootmist 2013. a ning AuraGen OÜ peaks alustama tootmist 2015. a. Lisaks eeltoodutele on TK-l sõlmitud 28.08.2007 soojuse ostuks leping OÜ-ga Tallinna Elektri jaam, kes omab Tallinna kaugküttevõrku soojuse ja võimsuse müügil eelisõigust KKütS § 14¹ lg 8 alusel.

Kuna eelisõigust omavad soojuse tootjad ei ole võimelised katma tervikuna ära Tallinna linnale vajalikku koguvõimsust, siis peab TK katma puudujääva võimsuse osa nn vanade tootmisvõimsuste arvelt, mille puhul toimub soojuse tootmine maagaasist (s.o. TK katlamajad ja EE Iru EJ). Nn vanad tootmisvõimsused asuvad seega järjekorras tagapool ning need käivitatakse aastas väiksemal arvul päevadel, kui KKütS § 14¹ alusel eelisõigust omavad uued tootmisseedmed.

TK kasutab oma gaasikatlamajadest soojuse toomiseks valdavalt kahte, Mustamäe ja Kadaka katlamaja. Kolmas suur TK katlamaja on Ülemiste. Vastavate katlamajade koguvõimsus on TK 05.03.2012 kirjas esitatud andmete kohaselt alljärgnevalt.

Tabel 1 – AS Tallinna Küte gaasikatlamajade koguvõimsus

	Installeeritud võimsus, MW	[...]
Mustamäe katlamaja		[...]
[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]
Kokku:	416 MW	[...]
Kadaka katlamaja		
[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]
Kokku:	290 MW	[...]
Ülemiste katlamaja		
[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]
Kokku:	232 MW	[...]

EE-le kuulub Tallinna lähedal asuv Iru EJ, mis on elektri ja soojuse koostootmisjaam ning kasutab põhikütusena maagaasi ja reservkütusena vedelkütuseid. Iru EJ võimsus on 761 MW, sh koostootmisrežiimis 397 MW ja 364 MW veesoojenduskatlad. Iru EJ-s on kaks elektri ja soojuse koostootmisblokki, kolm veesoojenduskatelt ning aurukatelt.²

² Kättesaadav: <https://www.energia.ee/et/koostootmine>, 11.09.2013.

Tallinna linna soojuskoormust kirjeldas TK Konkurentsiametile 05.03.2012 saadetud kirjas järgmiselt:

[...]

[...]

[...]

[...]

3.2. Konkurentsiameti esialgsed seisukohad ning AS Tallinna Küte poolt esitatud selgitused ja teave

Konkurentsiamet saatis 07.09.2011 TK-le järelepärimise, milles selgitas, et pärast Tallinna kahte küttepiirkonda ühendava torujuhtme valmimist tekib olukord, kus TK-l avaneb võimalus valida erinevate nn vanade tootmiseseadmetega (millele ei laiene KKütS § 14¹ lg 1 teises lauses ettenähtud eelistus) toodetud soojuse vahel. TK oli varem, 15.08.2010 kokkusaamisel väljendanud Konkurentsiametile põhimõttelist valmisolekut langetada see valik vaba konkurentsi põhimõtete kohaselt, mistõttu palus Konkurentsiamet esitada selle kohta detailsema selgituse.

TK vastas Konkurentsiametile 07.10.2011 kirjaga, kinnitades valmisolekut osta EE Iru EJ-st soojust [...]. Seejuures teatas TK, et kavatseb alustada EE-ga läbirääkimisi küsimuses, "*kuidas eelkirjeldatud soojuse müük praktikas toimib*", seoses viimasega sõlmitud lepingu lõppemisega 31.12.2011. Vastuskirjas esitas TK omapoolse üldise nägemuse lepingu struktuurist:

- *Sõlmitakse raamleping, mis sätestab pakkumiste tegemise ja aktsepteerimise mehhanismi.*
- [...]
- [...]
- *Soojusvarustuse tehniliste üksikasjade osas tingimused võrreldes kehtiva lepinguga oluliselt ei muutuks. /.../*

12.01.2012 saatis Konkurentsiamet TK-le kirja võrguettevõtja tipu- ja reservvõimsuse tagamise (võrku ostmise) tingimuste täpsustamiseks. Nimetatud kirjas asus Konkurentsiamet seisukohale, et kaugkütteseadus ei kohusta võrguettevõtjat ise tootma soojusvarustuseks vajalikku soojusenergia kogust ega hoidma tipu- ja reservvõimsust, kui seda on võimalik kooskõlas KKütS § 1 lg 2 põhimõtetega sisse osta. Kui pakkujaid on mitu, nagu antud juhul, kus TK-l on valmisolek tagada tipu- ja reservvõimsust olemasolevate gaasijaamadega ja samal ajal on selle tagamiseks valmisolek EE Iru EJ-l, tuleb nii võimsuse kui ka soojuse ostmist ühtlasi vaadelda kui kaugküttevõrgule juurdepääsu võimaldamist. Soojuse ostu korralduse eriregulatsioon ei ole kohaldatav, kui tegemist on gaasijaamadega, millele ei laiene KKütS § 14¹ lõigetes 1 ja 8 nimetatud pikaajaliste lepingute sõlmimise korraldus. Konkurentsiamet leidis, et kaugküttevõrgule juurdepääsu võimaldamisel olemasolevate gaasijaamadega tagatava soojusvõimsuse osas tuleb lähtuda KonkS § 18 lõikest 1, mille kohaselt eri- või ainuõigust või olulist vahendit omav ettevõtja on kohustatud lubama teisele ettevõtjale mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel juurdepääsu võrgustikule, infrastruktuurile või muule olulisele vahendile kaupadega varustamise või nende müügi eesmärgil. Konkureerivatele

soojusettevõtjatele otseste või kaudsete takistuste loomine võrgule juurdepääsul on käsitletav turgu valitseva seisundi kuritarvitamisena (KonkS § 16).

Konkurentsiamet leidis 12.01.2012 kirjas ühtlasi, et TK-l tuleb vähemalt kehtestada ning avalikustada objektiivsetel kriteeriumitel põhinev ning läbipaistev erinevate soojuse tootjate pakkumiste hindamise reeglistik tipu- ja reservvõimuse ning soojuse ostuks nn. vanade gaasijaamade osas. TK polnud kõnealust pakkumiste hindamise läbipaistvat ja selget reeglistikku kuni antud hetkeni avaldanud, millest tulenevalt tõusetus ka kahtlus või vähemalt ei olnud võimalik kontrollida, kas TK on soojust ja võimsust võrku ostnud kõige soodsamat hinda pakkunud gaasijaamalt. TK oli küll 07.10.2011 kirjas esitanud mõningad kaalutlused, mille alusel erinevate pakkujate vahel valiku tegemine toimuks, kuid Konkurentsiameti hinnangul ei saanud seda pidada kõigile osapooltele läbipaistvaks ja mittediskrimineerivaks soojuse ostu korralduseks. Konkreetsemalt olid Konkurentsiametil TK 07.10.2011 kirjas esitatud tingimuste suhtes järgmised kõhklused:

- a) Soojuse hinna võrdlemise formaat ei vasta täiel määral läbipaistva konkursi tunnustele. Kuigi ka sel teel on võimalik pakkumisi võrrelda, oleks eelistatav, kui TK kehtestaks läbipaistvad tingimused ning võtaks nii EE-lt kui ka sisuliselt iseendalt selged pakkumised. Ette pandud formaadi kohaselt esitaks pakkumise pelgalt EE ning TK hind oleks lepinguga fikseeritud. See viimane võib tegelikult ka EE ja TK vahelist hinnakonkurentsi kahjustada (KonkS § 4), sest sisuliselt lepivad kaks konkurenti neist ühe (st TK) hinnakujunduses kokku. Lisaks motiveerib selline skeem EE-d esitama mitte võimalikult odavat pakkumist, vaid pakkumist, mis oleks TK ette teada olevast hinnast üksnes minimaalselt odavam.
- b) Ostetava soojuse kogus on ebaselge. Kui Konkurentsiameti hinnangul tuleks konkursile panna nii palju tipu- ja reservvõimsust kui võimalik, siis TK väitel ostetavate koguste fikseerimise täpsus sõltub suuresti ka elektriturust, EE Iru EJ koostootmise strateegiast ja EE Iru EJ tehnilistest võimalustest. Konkurentsiametile jäi ebaselgeks, mil viisil takistavad need asjaolud panemast konkursile nii palju soojust, kui võimalik.
- c) TK kirjas selgitatust ilmneb, et TK kavatses panna konkursile üksnes tipuvõimsuse, samas kui reservvõimsust konkursi korras ei ostetaks. Kordamata kirjas eelpool toodud argumente, ei näinud Konkurentsiamet ei sisulisi ega ka juriidilisi õigustusi reservvõimsuse konkursile panemata jätmises.
- d) [...]

Eeltoodut arvestades palus Konkurentsiamet TK-l esitada põhimõtted, mille kohaselt hakkab toimuma võimsuse sisseostmine (s.h sõlmitavate lepingute pikkus, võrreldavate kulude struktuur, pakkumiste esitamise ja hindamise kord) gaasijaamadelt. Samuti palus Konkurentsiamet TK-lt teavet TK soojusvarustuse koguvõimsuse, gaasijaamadelt ostetava tipu- ja reservvõimsuse ning TK katlamajade ja EE Iru EJ konkureerimise perspektiivi kohta piirkondade kaupa (TK Lääne piirkonna katlamajad vs Iru ning Ülemist katlamaja vs Iru).

TK vastas Konkurentsiametile 05.03.2012 kirjaga. TK asus esiteks seisukohale, et ei konkurentsiseadus ega ka kaugkütteseadus ei sätesta võrguettevõtjale kohustust kehtestada soojuse tootjate pakkumiste hindamise reeglistik. Samuti leidis TK, et ta ei oma eri- ega ainuõigust ega valda olulist vahendit konkurentsiseaduse mõistes. TK märkis, et olulise vahendi valdaja kontseptsiooni osas on konkurentsiseadus, mis põhineb EL konkurentsipõhimõtetel ja – teoorial, üldsõnaline. Kõik Euroopa Kohtu senised otsused selles valdkonnas käsitlevad teatud infrastruktuuri või muu vahendi teiste turuosaliste poolt kasutamise õigust, mitte vahendi valdaja kohustust osta teiste ettevõtjate kaupu või teenuseid.

TK leidis, et kaugküttevõrgu kasutamine teiste soojusettevõtjate poolt võrguga ühendatud tarbijatele oma toodangu pakkumiseks on nii tehniliselt kui juriidiliselt võimatu. Sellest ei saa aga enesestmõistetavalt järeldada, et järelikult on võrguettevõtja kohustatud ostma teistelt soojusettevõtjatelt võrgu tarbeks soojust või teenuseid. Teistel turuosalistel infrastruktuuri kasutamise võimaldamine ning kohustus osta teistelt ettevõtjatelt kaupu või teenuseid, mida isik otseselt ei vaja, on fundamentaalselt erinevad põhimõtted, mida ei saa ilma põhjalikuma analüüsi ja põhjendusteta samastada.

TK märkis, et KKütS § 14¹ paneb võrguettevõtjale teatud konkreetset kohustused konkursside korraldamise ja pikaajaliste lepingute sõlmimise osas teatud kitsalt määratletud olukordades, st kui võrguettevõtjal on vajadus uute tootmisvõimsuste järele või kui võrguettevõtja soovib sõlmida kolmanda isikuga pikaajalist lepingut soojuse ostmiseks. Kuigi antud sätte sõnastamisel oleks seadusandja võinud kaugküttevõrgule ligipääsu võimaldamise tingimusi ka laiemalt määratleda, ei ole seda tehtud, millest tuleks järeldada, et sellised nõuded kehtivad ainult seaduses nimetatud juhtudel ning muudes olukordades võib võrguettevõtja vastavalt ettevõtlus- ja lepinguvabaduse põhimõtetele valida oma äranägemisel oma lepingupartnereid ja/või tarneallikaid. TK arvates tuleks KKütS §-i 14¹ käsitleda ammendava regulatsioonina kaugküttevõrgu ligipääsu küsimuses.

Vastates konkreetsemalt Konkurentsiameti küsimusele võimsuse sisseostu tingimuste kohta, teatas TK, et see hakkab toimuma vastavalt vajadusele ja partneritega läbirääkimiste tulemusena kokku lepitud tingimustel. Samal põhimõttel sõlmiti EE-ga kokkulepe reservvõimsuse ja soojuse ostmiseks 2011. aastal. Vastav lepingu muudatus on Konkurentsiametile edastatud 14.02.2012.

Hiljemalt peale uute võimsuste (kirja esitamise seisuga toimus KKütS §-i 14¹ alusel konkurss uutele võimsustele) lisandumist võrku, kaob TK-l vajadus reservvõimsuse teenuse sisseostmiseks. Eeldades, et EE-d rahuldab kehtivas lepingus sätestatud soojuse ostmise põhimõte, mis võimaldab neil soodsa elektrituru seisuga tegeleda koostootmisega, on TK ka edaspidi valmis neilt sellisel viisil soojust ostma.

TK rõhutas selguse huvides, et tal ei ole plaanis tulevikus sõlmida pikaajalisi lepinguid teiste soojusettevõtjatega tippkoormuste katmiseks seni, kuni TK-l on endal olemas heas seisukorras, nõuetele vastavad ja efektiivsed seadmed, mis rahuldavad võrgu vajadused. TK on teinud vastavate tootmisüksuste säilitamiseks ja moderniseerimiseks arvestatavaid investeeringuid arvestades võrgu vajadusi pikas perspektiivis.

TK märkis, et tarbijate vajadustele vastava soojusvarustuse ja võrgu hea tehnilise seisukorra tagamine on võrguettevõtja kohustus. Kuitahes põhjalik leping ei anna võrguettevõtjale reaalselt kontrolli teise ettevõtja seadmete hoolduse ja investeeringute ning majanduslikult ja finantsiliselt jätkusuutliku tegevuse üle. Lepingu sõlmimine kolmanda isikuga ei saa seega anda võrguettevõtjale kunagi oma tootmisüksustega võrreldaval tasemel kindlust tuleviku suhtes. Kuigi Konkurentsiamet on TK-le väitnud, et lepinguliste kohustuste tagamine leppetrahvidega on piisav lahendus, ei saa paraku leppetrahvidega linna kütta. Kui lepingupartneri seadmed ebapiisavast hooldusest tingitud avarii tõttu seiskuvad keset talve, siis leppetrahvi nõudmine ei lahenda kuidagi kohest võimsuste puudujääki või takista võrkude külmumist.

TK-l väitel on tal heas tehnilises seisukorras efektiivsed reservvõimsused, mis tagavad võrgu koormuse katmise. Nii oma seadusest tulenevate kohustuste täitmiseks kui ka oma varale kahjude tekkimise vältimiseks (torustike külmumine ja sellega seotud rikked) on oma

reservvõimsuste säilitamine võrguettevõtja jaoks vaieldamatult parim variant. Sellest loobumise küsimus saab tõusetuda üksnes juhul, kui tegemist on ilmselgelt ebaefektiivsete ja liialt kulukate seadmetega. Isegi kui kolmas isik pakuks sama teenust marginaalselt odavamalt hinnaga, ei ole TK arvates pikas perspektiivis sellise teenuse „*out sourcing*“ mõistlik ega põhjendatud.

19.03.2013 saatis Konkurentsiamet TK-le taotluse teabe saamiseks, milles märkis, et TK poolt seni esitatud teabe pinnalt ei olnud võimalik üheselt hinnata, kuidas soojuse ost EE-lt toimub võrreldes TK enda poolt soojuse tootmisega, mistõttu soovis Konkurentsiamet TK-lt detailset teavet selle kohta, kuidas 2012. a tegelikkuses soojust osteti ja/või ise toodeti. Samuti palus Konkurentsiamet TK-l esitada prognoosi TK soojusvõrku maagaasist toodetava soojuse ostukoguste kohta pärast EE Iru jäätme põletusploki käivitumist ning pärast EE Iru jäätme põletusploki ja AuraGen OÜ koostootmisjaama käivitumist.

TK vastas Konkurentsiametile 23.04.2013 kirjaga, milles esitas alljärgnevad andmed Iru EJ-st 2012. a ostetud soojuse koguse ja hindade ning TK katlamajadest võrku antud soojuse koguste ja hindade kohta.

Tabel 3 – AS Tallinna Küte poolt 2012. a gaasijaamadest ostetud soojuse kogused ja keskmised hinnad

[...]

23.04.2013 kirja punktides 4 ja 5 esitas TK prognoosi TK kaugküttevõrku maagaasist toodetavate soojuse ostukoguste kohta aastatel 2014 (pärast EE Iru jäätmeenergiaploki käivitumist) ning 2015 (pärast EE Iru jäätmeenergiaploki ja AuraGen OÜ jaama käivitumist). Punkti 4 kohaselt prognoosis TK EE Iru EJ-lt 2014. a ostetavateks soojuse kogusteks Ida piirkonnas [...] MWh, Keslinna piirkonnas [...] MWh ja Lääne piirkonnas [...] MWh. [...].

Täiendavalt esitas TK 23.04.2013 kirja lisana „soojuskoormusgraafikud 2014-2015“, milles oli samuti esitatud prognoos TK poolt ostetavate soojuse koguste kohta 2014. a, mil töötavad KKütS § 14¹ kohaselt TK-le soojuse müümisel eelisõigust omavad OÜ Tallinna Elektri jaam ja EE Iru jäätmeenergiaplokk ning 2015. aastal, kui töötavad juba kõik kolm eelisõigust omavat soojuse tootjat (s.o. OÜ Tallinna Elektri jaam, EE Iru jäätmeenergiaplokk ja AuraGen OÜ jaam). [...].

Tabel 4 – AS Tallinna Küte prognoos ostetavate soojuse koguste kohta 2014. a.

[...]

Tabel 5 – AS Tallinna Küte prognoos ostetavate soojuse koguste kohta 2015. a.

[...]

3.3. Eesti Energia AS-i poolt esitatud selgitused ja teave

Konkurentsiamet saatis 16.04.2012 EE-le kirja, milles tutvustas järelevalvemenetluse sisu ning palus anda detailse ülevaate selle kohta, kuidas on toimunud soojuse müük EE Iru EJ-st TK-le alates 01.11.2010.

EE selgitas Konkurentsiametile 30.04.2012 esitatud vastuses, et Iru EJ müüb TK-le soojust pooltevahelise soojuse ostu-müügi lepingu alusel ning Iru EJ soojuse müügihinna aluseks on Konkurentsiameti poolt kooskõlastatud piirhind.

Poolte vahel 22.02.2010 sõlmitud lepingu nr KA-JUH-101-4 (edaspidi nimetatud Leping) p. 3.1. nägi ette, et EE müüb TK-le lepingus sätestatud tingimustel EE poolt Iru EJ-s toodetud soojust maksimaalse soojusvõimsusega [...] MW. [...].

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

EE leidis, et lahendamist vajab küsimus, kellele mis ulatuses tellimus esitatakse, et oleks tagatud kõige madalama soojuse hinna kujunemine lõpptarbijale ning et oleks tagatud aus konkurents, s.t. võrdne kohtlemine eri turuosaliste vahel, kus olulise tootmiseseadme omanik (TK seoses soojavõrgu omamisega) ei saaks oma seisundit ära kasutada selleks, et konkureeriv soojamüüja turult kõrvaldada. Selle eesmärgi saavutamiseks tuleks korraldada konkurss soojuse tarnimiseks, mille tulemusel oleks paika pandud, kui palju mingilt turuosaliselt võimsust tellitakse ning mis on eeldatav aastane tootmiskaht.

[...]

23.05.2013 toimus Konkurentsiametis ameti ja EE esindajate kohtumine, mille käigus esitas EE esindaja järgnevad selgitused TK poolt EE Iru EJ-st soojuse ostmise korralduse kohta.

[...]

Hetkel ostab TK EE-lt umbes [...] MWh soojust, [...]. [...] Iru EJ-s hetkel on veel võimalik toota maagaasil soojust viiest erinevast tootmiseseadmest. [...] EE peab võimalikuks neist vähemalt osade või ka kõigi demonteerimist, kui TK_toodangut ei osta. Arvestades Iru soojuse müügi kogust, on kolme gaasikatla töövalmiduses hoidmine Iru EJ vaates kahjumlik tegevus (gaasikatelde opereerimine võib olla kasumlik, kui tootmiskulud vastavad tuludele. Iru hoiab aga kolme soojusüksust pluss koostootmist, kuid Konkurentsiameti kehtestatud soojuse piirhinnaga on kaetud ainult ühe soojusüksuse püsikulud). [...].

[...]

[...]

Pärast AuraGen OÜ tootmisüksuse ja EE Iru jäätme põletusploki käivitumist jäävad gaasikateldega kaetavad kogused võrgus väikemaks, kuid tipuvõimsus jääb endiselt kõrgeks. EE on veendunud, et turgu Iru EJ gaasikateltes toodetavale soojusele iseenesest kindlasti on, kuid iseasi on, kas TK otsustab soojust EE-lt osta või ise toota.

TK väidab, et nende kohustus on tagada võimsust. Küsimus on tegelikult aga selles, kuidas ta seda kohustust täidab, kas läbi lepingute või läbi oma varade.

Kui võimsus on piisavalt suur, siis võib Iru EJ-l tekkida võimalus toota elektrit – see oleks Iru EJ eelis teiste gaasikatelamajade ees, kuna talvel võib elektri hind olla kõrge ja selle arvelt saaks Iru EJ pakkuda soojust odavamalt. Kui aga koostootmiskatlad maha võtta, siis veekatlad võivad ka eraldi töötada.

Mingil määral võib TK-l esineda mastaabiefekt, kuna teatud kogused peavad nad niikuinii tootma ja täiendava ühiku tootmise kulu võib olla väike. Samas esineb mastaabisääst ka Iru EJ-s, kuna abisüsteemide (sh. võrgupumbad jne) opereerimiskulusid võiks jagada suurema toodangu kogusega, rääkimata püsikulude osakaalu vähenemisest. Täna jääb Tallinnas koostootmise potentsiaal rakendamata, sest põhiline osa (üle 70%) soojusenergiat toodetakse veekateldega.

Üks probleem on tehnilised läbilaskepiirangud – TK on nii tootja kui ka võrguettevõtja ning võrguettevõtjana ei ole TK-l huvi neid piiranguid kaotada. Nende tehniliste piirangute tõttu ei saa Iru EJ TK-ga võrdsetel alustel konkureerida kogu Tallinna kaugkütte turu mahule.

Igal linnaosal (Kesklinn, Mustamäe, Lasnamäe) on oma tipuvõimsuse vajadus. Iru EJ-st saab katta Kesklinna ja Lasnamäe piirkondi. EE arvates võiks Iru EJ-st katta veel ca [...] MW nimetatud piirkondade tipuvõimsuse vajadust.

[...]

Juhul, kui soojuse ostmine toimiks konkursi korras, siis peaks konkursi korraldamisel jälgima, et võimsus peab tegelikult vajaminevast mõnevõrra suurem olema. Reserv- ja tipuvõimsus võiks olla ühel konkursil koos. Samas konkursil osaleja peab konkursi võitmise korral saama konkreetse võimsuse ja teatava reservi, et seda võimsust müüa.

Turul on vaid kaks osalejat, mõlemad peavad olema võrdselt koheldud ning soojusenergia tootmise ristsubsideerimine võrguteenuse osutamise arvelt peaks olema välistatud. Kui jääb nii nagu praegu, et on teatav võimsus, kuid tegeliku ostetava koguse otsustab võrguettevõtja ning kõik riskid peab konkureeriv tootja kandma, siis ei ole Iru EJ-l sellisel konkursil midagi teha, kuna üks pakkuja teab, millise kogusega arvestada ja omab mahu üle kontrolli, teine aga mitte. Selleks, et konkurents säiliks, peaks mõlemal olema teatud maht, mis võib teatud ulatuses kõikuda. See, et hoitakse kogu mahus dubleeritud võimsusi, ei toimi, kuna tuleks lihtsalt ülal hoida varasid. Seetõttu on raske uskuda nõ. *spot*-turu otstarbekusse kaugküttes.

Täna oleks Iru EJ veel huvitatud konkureerima suuremale mahule, kuid aasta-poolteise pärast ei pruugi varasid sel kujul enam olemas olla. Kui EE Iru EJ turult kõrvaldatakse seeläbi, et neilt ostetavat võimsust pidevalt vähendatakse, siis tuleb tarbijal hiljem kinni maksta uue reservvõimsuse loomine.

Praeguse lepingu alusel on EE mûinud soojust alla piirhinna olukordades, kus on kâivitatud koostootmisûksus, mistõttu realselt pikaajaline soojuse mûugi hind on keskmisena olnud alla piirhinna. See, millist hinda EE on võimeline pakkuma võimalikul gaasist toodetava soojuse konkursil, sõltub olulisel määral sellest, millisele koormusele ja mis tingimustel hinna pakkumine toimub, kas on garanteeritud mûugimaht, milline on võimsus, kas on reservkûtuse kohustus, kas on reservi tagamise kohustus jne. Samuti sõltub pakutava hinna suhe piirhinda sellest, millistel alustel tipu- ja reservvõimsustele kooskõlastatakse piirhinda, kas piirhind rakendatakse pûsi- ja muutuvkomponendi osas eraldi jne.

4. Konkurentsiameti esialgne hinnang

Konkurentsiamet tegi 17.10.2013 TK-le ettekirjutuse hoiatuse, milles andis oma esialgse hinnangu kâesolevas menetluses vaatluse all olevale TK tegevusele. Konkurentsiameti esialgne hinnang oli alljârgnev.

4.1. Kohalduv õigus

Kâesolevas järelevalvemenetluses analûisis Konkurentsiamet tingimusi, mille alusel TK kui Tallinna linna kaugkûttevõrku omav ettevõtja langetab valiku TK enda gaasikatlamajades toodetud soojusenergia ja EE Iru EJ-s toodetud soojusenergia vahel. Konkurentsiameti eesmârgiks oli hinnata, kas TK vastav valik rajaneb mittediskrimineerivatel tingimustel ning tagab soojuse tootmisel konkurentsi toimimise TK enda gaasikatlamajade ja EE Iru EJ vahel.

Soojuse tootmise, jaotamise ja mûugiga seonduvaid tegevusi kaugkûttevõrgus reguleerib vastava tegevusala eriseadusena kaugkûtteseadus. Riigikohus on konkurentsiseaduse kui ûldseaduse ja valdkonnaspetsiifilise regulatsiooniga eriseaduse kohaldamist analûisides asunud seisukohale, et ûld- ja eriseaduse normide lahknevuse korral tuleb kohaldada eriseaduses sâtestatud ning eriseadusega reguleerimata kûsimustes kuulub kohaldamisele konkurentsiseadus³. Kaugkûtteseadus reguleerib alates 01.11.2010 kaugkûttevõrgu omaniku poolt soojuse ostu korraldust ûksnes nn uute tootmisvõimsuste osas (KKûtS § 14¹). Seda, kuidas toimub nn vanade tootmisvõimsuste poolt toodetud soojuse TK võrku ostmine ning seejuures ausa konkurentsi võimaldamine TK-le kuuluvate gaasikatlamajade ning EE Iru EJ vahel, kaugkûtteseadus ei reguleeri. Konkurentsiamet ei nõustunud TK seisukohaga, et KKûtS §-i 14¹ tuleks kâsitleda ammendava regulatsioonina kaugkûttevõrgule juurdepââsu kûsimuses. KKûtS §-i 14¹ eesmârgiks on ûksnes nn uute tootmisseedmetega seonduv ning selle sõnastusest ei ilmne mitte kuidagi, et see reguleeriks nn vanade tootmisseedmetega seonduvat. Ka monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse, millega KKûtS §-i 14¹ regulatsioon kaugkûtteseadusesse lûlitati, menetlemisel Riigikogus⁴ selgitati, et vastava sâtte eesmârgiks on selgemalt reguleerida võrguettevõtjate poolt soojuse ostmise põhimõtted eelkõige potentsiaalsetelt uutelt soojuse tootjatelt, kes toodavad soojust taastuvatest energiaallikatest või tõhusa koostootmisseedmega taastuvatest energiaallikatest, jâätmetest, turbast või põlevkivi uttegaasist ning et vastava sâttega luuakse selge eelis keskkonnasõbralikke (valdavalt kodumaiseid) kûtuseid kasutatavatele soojuse tootjatele. Sellest nâhtub, et seadusandja tahe oli reguleerida KKûtS §-iga 14¹ ûksnes nn uute tootmisseedmetega toodetava soojuse kaugkûttevõrku ostu korraldust. Eeltoodut arvestades leidis Konkurentsiamet, et kâesolevas

³ Vt RK 18.12.2002 otsus nr 3-3-1-66-02, p 21.

⁴ Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 218, 10.06.2010.

asjas tuleb kohaldada konkurentsidiiguse põhimõtteid ja konkurentsiseaduse vastavasisulisi sätteid.

4.2. Asjaomase kaubaturu piiritlemine ja AS Tallinna Küte seisund

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Konkurentsiamet märkis, et käesoleva järelevahtemenetluse raames on esmajoones tähtsust omavaks kaubaks (teenuseks) soojuse edastamine kaugküttevõrgu kaudu. Tallinna linna kaugküttevõrgu kaudu pakub soojuse edastamise teenust TK. Lisaks TK-le omab väiksemaid lokaalseid võrke Tallinna linnas (Kesklinnas, Pirital, Nõmmel ja Põhja-Tallinnas) ja selle lähiümbruses (Haabneeme, Laagri, Loo, Saue ja Viimsi) Adven Eesti AS.

TK poolt opereeritav Tallinna kaugküttevõrk on jaotatud kolmeks piirkonnaks: Kesklinna piirkond, mille võimsus on [...] MW, Ida piirkond, mille võimsus on [...] MW ja Lääne piirkond, mille võimsus on [...] MW. Alates soojustrasside ühendamisest erinevate piirkondade vahel 2011. a, on võimalik soojust edastada Ida piirkonnast lisaks Kesklinna piirkonnale ka Lääne piirkonda ning vastupidi. [...]. Eeltoodust tulenevalt leidis Konkurentsiamet, et käesoleva juhtumi asjaolud puudutavad soojuse edastamist Tallinna linna kaugküttevõrgu Kesklinna, Ida ja Lääne piirkonda, mis on antud juhul ka soojuse edastamise turu geograafilisteks piirideks.

KonkS § 13 lg 1 kohaselt omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi omanist eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevatele ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

Konkurentsiameti esialgsel hinnangul omab TK turgu valitsevat seisundit Tallinna linna kaugküttevõrgu kaudu Kesklinna, Ida ja Lääne piirkonda soojuse edastamise kaubaturul, sest ta on ainuke Tallinna linna kaugküttevõrgu kaudu nimetatud piirkondades soojuse edastamisega tegelev ettevõtja.

Vastavalt KonkS § 13 lõikele 2, on turgu valitsev seisund ka käesoleva seaduse §-s 15 sätestatud olulist vahendit omaval ettevõtjal. Olulist vahendit, sealhulgas loomulikku monopoli omavaks loetakse KonkS § 15 kohaselt ettevõtja, kelle omandis, valduses või opereerimisel on võrgustik, infrastruktuur või muu oluline vahend, mida teisel isikul ei ole võimalik või ei ole majanduslikult otstarbekas dubleerida, kuid millele juurdepääsuta või mille olemasoluta ei ole võimalik kaubaturul tegutseda.

Kaugküttepiirkondades tegutseb soojuse jaotajana (edastajana) üldjuhul ainult üks ettevõtja, kelle valduses on kaugküttevõrk. Tallinna linna Kesklinna, Ida ja Lääne piirkonna kaugküttevõrkude, nii nagu ka tegelikult mis tahes muu kaugküttevõrgu, dubleerimine oleks nende kõrge maksumuse tõttu majanduslikult täiesti ebaotstarbekas ning ka linnaehituslikult ja tehniliselt praktikas teostamatu. Tallinna linna kaugküttevõrgu kaudu edastamiseks ette nähtud soojust ostab ainukese ostjana kaugküttevõrku opereeriv TK. Tulenevalt KKütS § 8 lõikest 1 ei ole tarbijatel võimalik osta soojust otse soojuse tootjalt. Seega puuduvad soojuse tootja jaoks kaugküttevõrgu operaatori kõrval mistahes alternatiivsed ostjad. See aga tähendab, et soojust

tootval ettevõtjal ei ole võimalik tegutseda soojuse tootmise kaubaturul, kui tal ei ole juurdepääsu kaugküttevõrgule, kuna ilma juurdepääsuta kaugküttevõrgule ei ole võimalik toodetavat soojust müüa. Eeltoodust tulenevalt asus Konkurentsiamet esialgsele seisukohale, et TK omab Tallinna linna kaugküttevõrgu näol ka olulist vahendit KonkS § 15 tähenduses ning on KonkS § 13 lõikest 2 tulenevalt ka sel põhjusel turgu valitsevat seisundit omav ettevõtja.

TK on 05.03.2012 kirjas väitnud, et teistel turuosalistel infrastruktuuri kasutamise võimaldamine ning kohustus osta teistelt ettevõtjatelt kaupu või teenuseid, mida isik otseselt ei vaja, on fundamentaalselt erinevad põhimõtted, mida ei saa ilma põhjalikuma analüüsi ja põhjendusteta samastada. Konkurentsiameti esialgsel hinnangul tuleb antud juhul soojuse ostmist TK poolt käsitleda juurdepääsu võimaldamisena kaugküttevõrgule. Asjaolu, et soojuse tootjad ei kasuta TK valduses olevat infrastruktuuri soojuse vahetult tarbijatele müümiseks (samalaadselt nagu toimub näiteks elektrienergia müük), vaid soojust ostab TK, on üksnes KKütS § 8-st tulenev korralduslik küsimus. Lähtuda tuleb siiski sellest, et soojuse tootjad vajavad kaubaturul tegutsemiseks juurdepääsu kaugküttevõrgule ning juhul, kui TK neilt soojust ei ostaks, sellist juurdepääsu sisuliselt ka ei oleks.

Lisaks sellele, et TK pakub Tallinna linna Kesklinna, Ida ja Lääne piirkonda kaugküttevõrgu kaudu soojuse edastamise teenust, tegutseb TK ka eelnimetatud kaubaturule vertikaalselt eelneval tasandil soojuse tootmisega läbi talle kuuluvate gaasikatlamajade. Samas on soojust tootvaid ettevõtjaid, kellel on majanduslikult otstarbekas varustada Tallinna linna kaugküttevõrku soojusega, peale TK ka teisi (nt EE, Vao Tallinna Elektri jaam, tulevikus AuraGen OÜ). Vastavad soojuse tootjad erinevad lähtuvalt soojuse tootmise viisist (nt soojuse tootmine katlamajades või koostootmisjaamades) ning soojuse tootmiseks kasutatavast energiakandjast (nt. maagaas, hakkepuuit, jäätmed). Käesolevas järelevalvemenetluses vaatluse all oleva TK praktika raames omab soojuse tootjana tähtsust EE, kelle poolt Iru EJ-s maagaasist toodetav soojus konkureerib TK enda Mustamäe, Kadaka ja Ülemiste katlamajades maagaasist toodetava soojusega. Kaugküttevõrgu kaudu soojust edastava ettevõtjana ei ole TK jaoks objektiivselt vahet, kas edastav soojus pärineb EE Iru EJ-st või TK katlamajadest, kuna olemuslikult on tegemist identsete toodetega. Alates soojustrasside ühendamisest 2011. a erinevate piirkondade vahel on võimalik soojust edastada Ida piirkonnast lisaks Kesklinna piirkonnale ka Lääne piirkonda, mis tähendab, et EE Iru EJ-s toodetav soojus ei paku TK gaasikatlamajades toodetud soojusele alternatiivi mitte üksnes Ida piirkonnas, vaid ka Kesklinna ja Lääne piirkonnas. [...].

4.3. Esialgne hinnang AS-i Tallinna Küte tegevusele

KKütS § 8 lg 1 kohaselt ostab tarbija soojust võrguettevõtjalt, kelle võrguga tema valduses olev tarbijapaidaldis on ühendatud. Seega on kaugkütteseadusega piiratud tarbija võimalusi valida soojuse tootjat, kellelt soojust osta. Antud juhul on tarbijad Tallinna linnas seega kohustatud ostma soojust TK-lt ning neil ei ole võimalik osta näiteks eraldi soojust EE-lt ja võrguteenust TK-lt, nii nagu analoogiliselt on võimalik osta eraldi maagaasi ja maagaasi edastamiseks vajalikku võrguteenust või eraldi elektrit ja elektri edastamiseks vajalikku võrguteenust. Samas leidis Konkurentsiamet, et KKütS § 8 lg 1 ei mõjuta tingimusi, mille alusel TK omakorda ostab tarbijatele müüdavat soojust. Asjaolu, et TK on kohustatud tarbijatele ise soojust müüma, ei tähenda, et ta peaks seda soojust ka ise tootma või hoidma ise vajalikku võimsust, kui seda on võimalik kooskõlas KKütS § 1 lg 2 põhimõtetega sisse osta. Võrguettevõtjal on kaugkütteseadusest tulenevalt kohustus tagada varustuskindluseks piisav võimsus kas ise või teenust sisse ostes.

KonkS § 18 lg 1 punkt 1 sätestab, et olulist vahendit omav ettevõtja on kohustatud lubama teisele ettevõtjale mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel juurdepääsu võrgustikule, infrastruktuurile või muule olulisele vahendile kaupadega varustamise või nende müügi eesmärgil. Käesoleval juhul on TK-l valmisolek tagada võimsust ja toota soojust olemasolevate gaasikatlamajadega ja samal ajal on selleks valmisolek ka EE Iru EJ-l. Konkurentsiamet asus esialgsele seisukohale, et kirjeldatud olukorras on TK Tallinna linna kaugküttevõrgu näol olulist vahendit omava ettevõtjana KonkS § 18 lg 1 alusel kohustatud lubama EE-le mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel juurdepääsu nimetatud võrgustikule kaupadega varustamise või nende müügi eesmärgil.

Konkurentsiamet leidis, et TK poolt seatud tingimused, mille alusel EE-l on võimalik saada EE Iru EJ-s toodetud soojuste müügi eesmärgil juurdepääsu Tallinna kaugküttevõrgule, võivad olla EE-d diskrimineerivad võrrelduna TK enda gaasikatlamajadega.

[...] Olukorras, kus TK ei ole avalikustanud, millistest põhimõtetest lähtudes ta otsustab, kuidas erinevatelt tootjatelt võimsust osta, on EE-l äärmiselt keeruline võtta vastu mõistlikke ärilisi otsuseid ja planeerida oma tootmisprotsesside tulevast tegevust. Konkurentsiamet leidis, et selline TK tegevuse läbipaistmatus võib luua eelise TK enda gaasikatlamajadele, kes osana vertikaalselt integreeritud ettevõtjast omavad oluliselt suuremat kindlust oma tegevuste planeerimisel võrrelduna konkureeriva EE-ga.

[...]

[...]

Kui tavapärasel eelistatakse konkurentsiolekordas muude tingimuste samaks jäädes pakkumist, mis on ükskõik kui minimaalselt odavam, siis EE pakkumine peab selleks, et TK Iru EJ-s toodetud soojust ostaks, olema vähemalt 5% odavam. Seejuures näeb kõnealune lepingupunkt (p. 3.4.2) ette, et EE hinna võrdlus viiakse läbi TK tsentraalkatlamaja eelmise kalendrikuu soojuste tootmise muutuvkulu suhtes. See tähendab aga, et kui TK ise konkureerib üksnes muutuvkuludega, siis EE peaks ratsionaalselt käituvat ettevõtjana 5% madalama hinnaga katma kõik soojuste tootmisel tekkivad kulud. Konkurentsiamet leidis, et selline ostutingimus võib olla EE-d diskrimineeriv ning võib anda TK enda gaasikatlamajadele TK kaugküttevõrku soojuste müümisel põhjendamatu konkurentsieelise EE ees.

Konkurentsiamet analüüsis järelevalvemenetluse raames ühtlasi, kuivõrd on võimalik, et TK senine EE Iru EJ-s toodetud soojuste ostu korraldus on ka realselt piiranud EE poolt Tallinna linna kaugküttevõrku müüdavaid soojuste koguseid võrrelduna soojuste kogustega, mida EE oleks võinud võrku müüa, kui teda oleks koheldud võrdselt TK enda gaasikatlamajadega. Järelevalvemenetluses kogutud andmete põhjal asus Konkurentsiamet esialgsele seisukohale, et vähemalt 2012. a võis TK poolt Tallinna linna kaugküttevõrku EE Iru EJ-lt ostetud soojuste kogus olla oluliselt väiksem, kui temalt oleks tehniliselt ja hüdrauliliselt olnud võimalik osta. Nimelt, TK 23.04.2013 kirja kohaselt oli EE Iru EJ poolt 2012. a TK-le müüdud soojuste kogus [...] MWh. Nimetatud aastal töötas KKÜS § 14¹ alusel eelisõigust omavatest jaamadest üksnes OÜ Tallinna Elektri jaam, mis andis võrku soojust 476 103 MWh⁵. Seega, kaks 2012. a Tallinna linna Ida piirkonnas tegutsevat soojuste tootjat andsid võrku soojust kokku [...]. Samas, TK 05.03.2013 kirja lisast „soojuskoormusgraafikud 2014-2015“ nähtub, et tehniliselt ja

---

⁵ OÜ Tallinna Elektri jaam 2012. a majandusaasta aruanne, lk 3.

hüdrauliliselt on Tallinna linna Ida piirkonnas tegutsevatest soojuse tootmiseseadmetest võimalik anda võrku soojust [...] MWh (s.o. OÜ Tallinna Elektriijaam [...] MWh + EE Iru jäätmenergiaaplokk [...] MWh + AuraGen OÜ [...] MWh + EE Iru EJ [...] MWh tabelis 5, [...]). Seega, 2012. a Ida piirkonnast tegelikult võrku antud soojuse kogus oli ligi [...] väiksem, kui maksimaalselt võimalik ning erinevus Ida piirkonnas tegutsevatest soojuse tootmise üksustest tegelikult võrku antud ja maksimaalselt võimaliku koguse vahel oli [...] MWh [...]. Nimetatud [...] MWh näol on tegemist soojuse kogusega, mida tootsid TK enda gaasikatlamajad, kuid mida oleks põhimõtteliselt olnud võimalik osta ka EE Iru EJ-lt. Ettekirjutuse hoiatuses leidis Konkurentsiamet, et TK oleks pidanud selle koguse soojuse tootja väljaselgitamiseks korraldama konkursi, et leida soodsaim pakkuja. Seda TK ei teinud, vaid otsustas osta selle koguse endale kuuluvatest gaasikatlamajadest. Samalaadselt oleks korraldatav konkurss pidanud hõlmama ka EE Iru EJ-lt tegelikult ostetud soojuse kogust [...] MWh. Kuna TK valik tema enda gaasikatlamajades toodetud soojuse ja EE Iru EJ-s toodetud soojuse vahel ei ole Konkurentsiameti esialgsel hinnangul toimunud võrdsetel alustel ega läbipaistval viisil, siis ei ole arusaadavalt võimalik tagantjärele täpselt määratleda seda soojuse kogust, mida TK oleks konkursi korral EE Iru EJ-lt ostnud, kui viimane oleks konkursi võitnud. Siiski kirjeldavad eeltoodud arvutused Konkurentsiameti esialgsel hinnangul suurusjärgudena soojuse koguseid, mille pärast EE Iru EJ oleks saanud tegelikult TK gaasikatlamajadega konkureerida.

Eeltoodust tulenevalt leidis Konkurentsiamet, et TK võib olla kohelnud EE-d Tallinna linna kaugküttevõrgule juurdepääsu võimaldamisel diskrimineerivalt võrrelduna TK enda Mustamäe, Kadaka ja Ülemiste katlamajadega ning seeläbi võib TK olla rikkunud KonkS § 18 lg 1 punktis 1 sätestatud kohustust.

Konkurentsiamet asus ettekirjutuse hoiatuses esialgsele seisukohale, et Tallinna linna kaugküttevõrgu kaudu Kesklinna, Ida ja Lääne piirkonda soojuse edastamisel turgu valitsevat seisundit omava ettevõtjana laieneb TK-le ühtlasi KonkS § 16, mille kohaselt on keelatud ühe või mitme ettevõtja poolt turgu valitseva seisundi otsene või kaudne kuritarvitamine kaubaturul, sealhulgas põhjendamatu keeldumine kauba ostmisest (p. 6).

KonkS § 16 punkti 6 sõnastusest tuleneb, et turgu valitsev ettevõtja võib kauba ostmisest küll keelduda, kuid selline keeldumine peab põhjendatud olema. Vastavalt eelpool kirjeldatule rajaneb TK otsus, kas osta soojust ja võimsust oma gaasikatlamajadelt või EE Iru EJ-st, läbipaistmatutel kaalutlustel, mis võivad anda eelise TK enda gaasikatlamajadele. TK gaasikatlamajade eelistamisel EE-le võivad olla vähenenud soojuse ja võimsuse kogused, mida EE oleks saanud Iru EJ kaudu võrku müüa, juhul, kui EE oleks konkursi võitnud (vt ülal). Konkurentsiameti esialgsel hinnangul ei ole TK rakendanud mõistlikke jõupingutusi selgitamiseks välja, milline soojuse müügi pakkumine on tegelikult soodsaim. Seetõttu leidis Konkurentsiamet, et TK võib olla jätnud KonkS § 16 punktis 6 sisalduva põhjendamiskohustuse täitmata. Ostes soojust ja võimsust oma gaasikatlamajadelt olukorras, kus TK ei ole välja selgitanud, kas konkureeriv pakkuja oleks võimeline neid odavamalt pakkuma, võib sisuliselt olla tegemist EE-lt kauba ostmisest keeldumisega ilma põhjendusega. Eeltoodust tulenevalt leidis Konkurentsiamet, et TK võib kaugküttevõrgu operaatorina maagaasist soojust tootvatelt üksustelt Tallinna linna kaugküttevõrku soojuse ja võimsuse ostmisel olla rikkunud KonkS § 16 punkti 6.

Konkurentsiamet pidas ettekirjutuse hoiatuses ühtlasi vajalikuks analüüsida, kas ja millises ulatuses on TK-l võimalik EE Iru EJ-lt soojust tulevikus osta. Nimelt, Tallinna Ida piirkonnas toodavad soojust lisaks EE Iru EJ-le käesoleval ajal veel OÜ Tallinna Elektriijaam, EE Iru

jäätmeenergiaplokk ning eelduslikult alates 2015. a ka AuraGen OÜ, mis kõik omavad KKütS § 14¹ kohaselt TK-le soojuse müümisel EE Iru EJ gaasil töötavate võimsuste eest eelisõigust. Seega, EE Iru EJ-l on võimalik TK-le soojust müüa üksnes juhul, kui nimetatud kolme tootja (kuni 2015. aastani kahe tootja) poolt müüdavast soojusest jääb Tallinna linna soojusega varustamisel puudu. [...].

Konkurentsiamet leidis, et ta ei ole kohustatud määratlema täpset soojuse kogust, mille TK-le müümise pärast EE Iru EJ konkureerida võiks. Sellise täpse koguse peaks määratlema TK ise, arvestades tehnilisi ja hüdraulilisi võimalusi. Konkurentsiamet tuvastas üksnes, et selline kogus on iseenesest olemas ning et KKütS § 14¹ kohaselt TK-le soojuse müümisel EE Iru EJ ees eelisõigust omavad soojuse tootjad ei ole võimelised kogu nõudlust ise ära katma või katma sellises ulatuses, et EE Iru EJ-le potentsiaalselt jääv soojuse kogus oleks ebaolulise suurusega. Samalaadselt peaks TK määratlema, kas ja millises ulatuses ta tasub soojuse tootjale võimsuse hoidmise eest ehk maksab võimsustasu, nagu see on EE-ga kokku lepitud. Konkurentsiamet leidis, et eelkõige sellise tootja suhtes, kes müüb soojust põhiliselt tipukoormuse katteks, võib võimsuse hoidmise eest eraldi tasu maksmine põhjendatud olla. Lõpliku otsuse selles küsimuses peaks TK ise tegema, kusjuures kõikidel võimalikel pakkujatel peaks olema võrdne võimalus konkureerida ka võimsuse hoidmise (s.o. võimsustasu) osas.

TK poolt Konkurentsiametile 23.04.2013 saadetud kirja lisas „soojuskoormusgraafikud 2014-2015“ on TK esitanud prognoosi ostetavate soojuse koguste kohta 2014. a, kui töötavad kaks KKütS § 14¹ kohaselt TK-le soojuse müümisel EE Iru EJ ees eelisõigust omavat soojuse tootjat (s.o. OÜ Tallinna Elektri jaam ja EE Iru jäätmeenergiaplokk). Esitatud prognoosi kohaselt on soojuse kogus, mida TK võib 2014. a EE Iru EJ-lt osta, [...] MWh (vt tabel 4). Vastava soojuse kogus ületab EE Iru EJ poolt nt 2012. a TK-le müüdü soojuse kogust. Seejuures pidas Konkurentsiamet võimalikuks, et konkursile pandav kogus võib olla eeltoodust veelgi suurem, arvestades, et TK-l oleks võimalik osta EE-lt vähemalt ka need soojuse kogused, mis TK on arvestanud Ida ja Kesklinna piirkonnas katta oma katlamajadest (vastavalt [...] MWh ja [...] MWh, tabel 4).

TK poolt Konkurentsiametile 23.04.2013 saadetud kirja lisas „soojuskoormusgraafikud 2014-2015“ on TK esitanud prognoosi ostetavate soojuse koguste kohta ka 2015. a, kui töötavad juba kõik kolm KKütS § 14¹ kohaselt TK-le soojuse müümisel EE Iru EJ ees eelisõigust omavat soojuse tootjat (s.o. OÜ Tallinna Elektri jaam, EE Iru jäätmeenergiaplokk ja AuraGen OÜ jaam). 2015. a kohta käivas [...]. [...]

[...]

Konkurentsiamet leidis, et ta ei ole kohustatud tõendama, et soojuse ostuks konkursi korraldamisel oleks EE poolt tehtav pakkumine kindlasti soodsam kui TK pakkumine. Pakkumise üksikasjad, sealhulgas hinna, määraksid EE ja TK kindlaks iseseisvalt ning Konkurentsiametil on arusaadavatel põhjustel võimatu ennustada, millised pakkumised täpselt kumbki ettevõtja teeks. Küll aga pidas Konkurentsiamet oluliseks ära näidata, et soodsama pakkumise tegemine EE poolt pole kindlasti välistatud ning TK-lt ettekirjutusega nõutava teo tulemusena toimuks EE ja TK vahel arvestatava tõenäosusega reaalne konkurss. Järelevalvemenetluses kogutud andmete põhjal pidas Konkurentsiamet mõistlikult võimalikuks, et EE võib teha konkursil soodsama pakkumise, kui on TK enda poolt toodetava soojuse hind.

Esiteks, kummalgi ettevõtjal on omad eelised ning puudub ühene põhjus väita, et TK oleks soojuse tootjana süsteemselt efektiivsem. Kumbki ettevõtja võib kogeda mastaabisäästu. TK

võib kogeda mastaabisäästu seeläbi, et Kadaka ja Mustamäe katlamajad peavad vähemalt Tallinna Lääne piirkonna varustamiseks nii ehk teisiti töös olema ning neist idapoolsemate piirkondade täiendava varustamise keskmine ühikukulu võib seeläbi alaneda. Samas võib mastaabisäästu kogeda ka EE Iru EJ, sest nimetatud jaama osad rajatised on ühised jäätme põletusbloki. Lisaks võib Iru EJ-le anda konkurentsieelise see, et seal saab toota soojust koostootmisrežiimis, mis kõrgemate elektrihindade juures annab EE-le võimaluse teha soodsamaid pakkumisi soojuse müügiks.

[...] Konkurentsiamet leidis, et ta ei ole kohustatud ära näitama, et EE on võimeline pakkuma TK kaugküttevõrku soojust odavamalt kui TK seda ise toodab, kuna odavaima pakkumise peaks välja selgitama konkurss. Siiski pidas Konkurentsiamet eeltoodu põhjal EE poolt odavama pakkumise tegemist konkursil põhimõtteliselt võimalikuks. Konkurentsiamet leidis, võib mõistlikult eeldada, et madalam soojuse tootmise hind toob kaasa ka madalama piirhinna, mis on kahtlemata lõpptarbijate huvides.

TK põhjendas järelevalvemenetluse käigus enda tootmiseseadmete eelistamist eelkõige sellega, et lepingu sõlmimine kolmanda isikuga ei saa anda võrguettevõtjale kunagi oma tootmisüksustega võrreldaval tasemel kindlust tuleviku suhtes. TK-l väitel on tal heas tehnilises seisukohas efektiivsed reservvõimsused, mis tagavad võrgu koormuse katmise. Nii oma seadusest tulenevate kohustuste täitmiseks kui ka oma varale kahjude tekkimise vältimiseks (torustike külmumine ja sellega seotud rikked) on oma reservvõimsuste säilitamine võrguettevõtja jaoks vaieldamatult parim variant. Sellest loobumise küsimus saab tõusetud üksnes juhul, kui tegemist on ilmselgelt ebaefektiivsete ja liialt kulukate seadmetega.

Konkurentsiameti esialgsel hinnangul ei ole objektiivselt põhjendatud TK seisukoht, mille kohaselt on TK-l võimalik tagada seadusest tulenevate kohustuste täitmine ja võimalike kahjude vältimine üksnes TK enda tootmiseseadmetega. Konkurentsiamet leidis, et puudub alus arvata, et EE tootmiseseadmed oleksid võimalike rikete suhtes tundlikumad võrreldes TK enda gaasikatlamajadega. Lisaks aitaks TK poolt soojuse ja võimsuse ostu korraldamine läbipaistvate põhimõtete alusel kolmandatel isikutel oma äritegevust võrreldes praegusega paremini planeerida, sh tootmiseseadmetesse tehtavate investeeringute osas, mis võib varustuskindlust veelgi parandada. Konkurentsiameti esialgsel hinnangul ei saa põhjendatuks pidada TK seisukohta, justkui oleks usaldusväärset varustuskindlust võimatu lepingulise suhtega saavutada. Soojuse ostmist lepingu alusel näeb ette ka kaugkütteseadus, mille § 14¹ viitab otsesõnu soojuse tootjatega lepingute sõlmimisele võrguettevõtja poolt. TK on EE-lt aastaid soojust lepingu alusel ostanud, samuti ostab TK lepingu alusel soojust OÜ-lt Tallinna Elektri jaama ja tulevikus AuraGen OÜ-lt.

4.4. Ettekirjutuse tegemise kavatsus

Konkurentsiameti esialgse hinnangu kohaselt ei olnud TK poolne senine Tallinna linna kaugküttevõrku soojuse ja võimsuse ostmise korraldus taganud EE-le Iru EJ-s toodetud soojuse müügil juurdepääsu Tallinna kaugküttevõrgule võrdsetel alustel TK enda gaasikatlamajadega. Seetõttu leidis Konkurentsiamet, et TK võib olla Tallinna linna kaugküttevõrgu näol olulist vahendit omava ettevõtjana rikkunud KonkS § 18 lg 1 punktis 1 sätestatud kohustust. Samuti asus Konkurentsiamet esialgsele seisukohale, et TK võib olla kuritarvitanud Tallinna linna Keslinna, Ida ja Lääne piirkonda kaugküttevõrgu kaudu soojuse edastamisel oma turgu valitsevat seisundit KonkS § 16 punktis 6 kirjeldatud viisil seeläbi, et TK on eelistanud enda gaasikatlamajasid EE-le, jättes välja selgitamata, milline soojuse müügi pakkumine on

tegelikult soodsaim. Selline TK käitumine võis Konkurentsiameti esialgse hinnangu kohaselt olla käsitletav EE Iru EJ-s toodetava soojuse ostmisest põhjendamatu keeldumisena.

Konkurentsiamet asus esialgsele seisukohale, et eelkirjeldatud rikkumiste kõrvaldamiseks peaks TK korraldama maagaasist soojust tootvatelt üksustelt Tallinna linna kaugküttevõrku soojuse ja võimsuse ostmise viisil, mis tagaks EE-le võimaluse konkureerida võrdsetel alustel TK enda gaasikatlamajadega. Seetõttu plaanis Konkurentsiamet teha TK-le ettekirjutuse, millega amet kohustaks TK-d viima maagaasist soojust tootvatelt üksustelt Tallinna linna kaugküttevõrku soojuse ja võimsuse ostmiseks läbi konkursi, mille käigus selgitatakse objektiivsete tingimuste alusel välja soodsaim soojuse pakkuja.

5. AS Tallinna Küte vastuväited ettekirjutuse hoiatusele

TK ei nõustunud Konkurentsiameti esialgse seisukohaga, esitades sellele kokkuvõtlikult alljärgnevad vastuväited.

TK ei nõustunud Konkurentsiameti käsitletusega kaugküttesüsteemi vahendusel sooja tootmisele, ostmisele ja müügile kohalduvatest üld- ja erinormidest, leides, et kaugkütteseadus reguleerib ammendavalt kaugküttesektoris tekkivaid ning konkurentsioigusega puutumust omada võivaid küsimusi ning antud valdkonnale ei laiene konkurentsiseaduses sisalduvad üldnormid.

Kaugküttesüsteem on oma tehnoloogilistest ja füüsilistest eripäradest tingitult olemuslikult suletud ning väga selgelt limiteeritud võimsuse ja mahuga hüdrauliline terviksüsteem. Kaugküttele ei ole võimalik kohaldada elektrienergia- või telekommunikatsiooni infrastruktuuride analoogiat. Soojavõrgus liikuva vee suund ning kogus on määratletud hüdraulika ning tarbijapalgaldiste arvuga. Sellest tulenevalt ei ole kaugküttevõrgustikku võimalik suunata piiramatul hulgal sooja ega panna seda liikuma üheaegselt erinevates suundades. See tähendab, et võrku soojust andvate tootmisüksuste arv on paratamatult piiratud ning nende paiknemine võrgu suhtes samuti väga täpselt määratletud. Seega ei ole võrgule vaba juurdepääsu andmine võimalik, või kui isegi teatavate eeltingimuste täitmisel oleks see võimalik, on tegemist oluliselt keerulisema ning mitmetahulisema küsimusega kui „soodsaima hinna tuvastamine“. Kuna kaugküttesegmendis on tavapäraste turumehhanismide toimimine piiratud, ei ole selles valdkonnas kohaldatavad ka üldised vaba konkurentsi põhimõtted.

TK ei ole rikkunud kohustust võimaldada juurdepääsu olulisele vahendile konkurentsiseaduse tähenduses. Isegi juhul, kui TK-le peaksid vaidlusaluses küsimuses kohalduma konkurentsiseaduse kui üldseaduse normid, ei saa kaugküttevõrku lugeda oluliseks vahendiks. Olulise vahendi ning sellele juurdepääsu võimaldamise kontseptsioon lähtub eeldusest, et vastav vahend on vajalik (ning realselt kasutatav) turuosalistele nende enda teenuste või kaupade müügiks järgneval turul. Kaugkütteseaduse kohaselt on aga sooja müüjaks tarbijatele võrguettevõtjad, mitte soojatootjad. TK ei nõustu Konkurentsiameti seisukohaga, et tegemist on üksnes KKütS §-st 8 tuleneva korraldusliku küsimusega. Lahendus, et kaugkütteseaduse kui eriseaduse kohaselt on sooja müüjaks võrguettevõtja, tuleneb võrgus sooja liikumise sisulistest tehnilistest eripäradest. Isegi juhul, kui TK peaks osutama olulise vahendi valdajaks, on äärmiselt kaheldav, kas ja kuidas saaks TK-d kui võrguettevõtjat ja teisi soojatootjaid käsitleda võrdsetel alustel, võttes arvesse võrguettevõtja seadusest tulenevaid kohustusi, tehnilistest lahendustest tulenevaid eeltingimusi ja piirhinna arvestamise meetoodika spetsiifikat (nt püsikulude arvestamise alused).

Samuti asus TK seisukohale, et isegi juhul, kui TK-le kohalduksid antud küsimuses konkurentsiseaduse üldsätted, ei ole turgu valitseva seisundi kuritarvitamist toimunud, kuna TK ei ole keeldunud põhjendamatult sooja ostmisest EE Iru EJ-st. TK on alates 2010. aastast EE Iru EJ-st ostnud soojust pooltevaheliste läbirääkimiste tulemusena sõlmitud ning iga-aastaselt pikendatud lepingu tingimuste kohaselt. Viidatud lepingu alusel müüdava sooja tootmise püsija muutuvkulud on EE-le kompenseeritud läbi Konkurentsiametiga kooskõlastatud sooja piirhinna. TK on valmis samadel tingimustel ka järgmisel aastal jätkama sooja ostu Iru EJ-st.

Teatavasti on tipuvõimsuste ajaline ja mahuline jaotus prognoositav üksnes teatava täpsusastmega ning realselt ostetav soojahulk ning jagunemine erinevate tootmisüksuste vahel sõltub ilmastikutingimustest ning sellel hetkel toimivast hüdraulilisest lahendusest. [...]

[...]

TK leidis, et ei ole võimalik korraldada konkursi tipu- ja reservvõimsustele, kuna pakkumised ei oleks võrreldavad ning konkurss ei tagaks sooja hinna langust tarbijale. TK on korduvalt selgitanud, et ei pea reservvõimsuste sisseostmist kolmandatelt isikutelt mõistlikuks olukorras, kus võrguettevõtjal endal on heas seisukorras ja efektiivsed seadmed. Vastupidiselt käitudes seaks TK enda kui võrguettevõtja kohustuste täitmise tarbijate eest põhjendamatult sõltuvusse kolmandate isikute tegevusest või tegevusetusest. Tarnekindluste võrdlemine sisseostetavate tipu- ja baasvõimsuste osas ei ole kohane, kuivõrd „äralangenu“ tipuvõimsuse operatiivne asendamine on peaaegu võimatu. Asjakohatu on lihtsalt võimalike „vabade“ reservvõimsuste aritmeetiline kokkuliitmine, vaid arvestama peab reaalsete võimalustega nn „vabad“ reservvõimsused toimetada ka võrgupiirkonda, kus neid on vaja. Seega tuleb lisaks soodsaima hinna argumendile arvesse võtta ka teisi KKütS § 1 lg 2 nimetatud eesmärke. Tipuvõimsuste osas konkursi korraldamine põrkub samuti juba varasemalt kirjeldatud küsimustega - nt võimatus määratleda täpselt tipuvõimsuse kogust. Konkurentsiameti soovitus panna konkursile maksimaalne hulk võimsusi viib selleni, et pakkuja hinnaarvestus ei pruugi hiljem vastata realselt ostetava soojuse hulga. Samuti oleks probleemne võrreldavate hinnapakumiste saamine. Ka soodsaim sooja hind tootmisüksuse kohta ei taga mingil juhul soodsaimat hinda tarbijale, kuivõrd tarbija kannab lisaks soojatootja hinnas sisalduvatele püsikuludele ka võrguettevõtja püsikulud. [...]

Eeltoodut arvestades tegi TK ettepaneku käimasoleva menetluse tulemusliku lõpetamise eesmärgil korraldada kolmepoolne kohtumine TK, EE ja Konkurentsiameti vahel, et pooled saaksid vahetult arutada ning põhjendada erinevaid seisukohti, selgitada tehnilisi argumente ning jõuda mõistliku lahenduseni. Vastav kolmepoolne kohtumine toimus 22.11.2013 Konkurentsiametis.

[...]

6. AS-i Tallinna Küte poolt pakutud kohustus

07.02.2014 teavitas TK Konkurentsiametit, et soovib algatatud menetluse lõpetamist ning esitas KonkS §-le 63⁷ tuginedes Konkurentsiametile taotluse järgmise kohustuse võtmiseks (täpsustatud 26.02.2014, 27.03.2014 ja 04.04.2014):

AS Tallinna Küte Tallinna kaugküttepiirkonna võrguettevõtjana korraldab soojuse tipuvõimsuste ostmiseks ning pikaajaliste lepingute* sõlmimiseks alates 2016. aastast konkursi

selgitamaks välja parim pakkumine, võttes arvesse nii hanke mõju lõpptarbijahinnale kui ka võrguhüdraulikast** tulenevate aspektide mõju.

* Eelduslikult sõlmitakse üks leping ühe pakkujaga, kuid täielikult ei ole välistatud mitme lepingu sõlmimine, kui üks pakkuja ei peaks tegema pakkumist kogu konkursile pandud võimsuse osas või esineb muu asjaolu, mis tingib lepingute sõlmimise mitme pakkujaga.

** Võrguhüdraulika all peetakse silmas kaugküttevõrgu soojustorustike veehulkade läbilaskevõimet ja sellest tulevaid piiranguid, millest omakorda sõltub kaugküttevõrgu soojuskandja rõhu- ja temperatuurirežiim.

Kohustuste täitmise ajakava on järgnev:

- 1. Hiljemalt 14.04.2014 esitatakse Konkurentsiametile kooskõlastamiseks töögrupile esitatav lähteülesanne konkursitingimuste väljatöötamiseks;*
- 2. Hiljemalt 30.04.2014 moodustatakse töögrupp konkursitingimuste väljatöötamiseks Konkurentsiameti kooskõlastatud lähteülesande alusel, kaasates mh Tallinna Tehnikaülikooli teadlasi;*
- 3. Hiljemalt 31.12.2014 antakse ülevaade Konkurentsiametile konkursitingimuste väljatöötamise seisust;*
- 4. 01.04.2015 esitatakse konkursitingimused kooskõlastamiseks Konkurentsiametile;*
- 5. Hiljemalt 01.09.2015 kuulutatakse välja konkurss kooskõlastatud tingimustel ning teavitatakse sellest Konkurentsiametit;*
- 6. Hiljemalt 01.11.2015 pakkumiste esitamise tähtaeg;*
- 7. Hiljemalt 31.12.2015 sõlmitakse konkursi võitjaga pikaajaline leping tipuvõimsuste ostmiseks.*
- 8. Hiljemalt 05.01.2016 informeeritakse Konkurentsiametit konkursi tulemustest.*

AS Tallinna Küte märgib, et käesoleva taotluse esitamisega ei mööna AS Tallinna Küte Konkurentsiameti poolt osundatud võimalikke rikkumisi ning ei loobu eelnenud menetluse käigus esitatud positsioonidest.

7. Eesti Energia AS-i seisukoht AS Tallinna Küte poolt pakutud kohustuse osas

Konkurentsiamet edastas TK poolt pakutud kohustuse (TK poolt 26.02.2014 esitatud sõnastuses) 28.02.2014 kirja teel EE-le, paludes viimasel esitada ametile oma seisukoht pakutud kohustuse osas.

EE vastas Konkurentsiametile 11.03.2014 kirjaga, milles märkis, et on seisukohal, et üldjoontes on TK välja pakutud lähenemine aktsepteeritav, samas olid EE-l TK pakutud ajakava ja tingimuste kohta alljärgnevad kommentaarid.

EE ei pidanud põhjendatuks piirangute seadmist soojuse või võimsuse tarnijate arvule, kellega lepingusse minnakse. EE leidis, et tingimused peaksid tagama madalaima kogukulu tarbijale, tagades ühtlasi varustuskindluseks vajaliku võimsusreservi olemasolu ning konkursi tingimustega ei tohiks välistada võimalust sõlmida lepinguid mitme tootjaga ka juhul, kui üks tootja teeb pakkumise kogu konkursile pandud võimsuse osas.

Kohustuse täitmise ajakava punktide 4, 5, 6 ja 7 osas leidis EE, et need peaksid olema seatud nii, et tagatud oleks tähtajast 31.12.2015 kinnipidamine ka tõrgete korral konkursiprotsessis,

mistõttu oleks eelistatud kui ajagraafik oleks mõne kuu võrra lühem, tagamaks mõistlik varuaeg võimalikeks vaidlustusteks.

EE arvates peaks konkursi tingimuste väljatöötamiseks moodustatav töögrupp, kuhu kaasatakse mh Tallinna Tehnikaülikooli teadlasi, Konkurentsiametile kooskõlastamiseks esitatavate konkursitingimuste juurde lisama ka arvutused ja põhjendused võrguhüdraulikast tulenevate piirangute kohta, juhul kui kooskõlastamiseks esitatavates konkursitingimustes seatakse piirangud teatud võrgupunktidest tarnitava soojuse või võimsuse pakkumisele. Samuti tuleks kriitiliselt hinnata, kas investering võrgu läbilaskevõime suurendamisse võimaldaks kokkuvõttes vähendada lõpphinda tarbijatele tänu odavamale pakkumisele turulepääsemisele suuremas mahus, näiteks Ida-Tallinnast Lääne-Tallinnasse. [...].

8. Konkurentsiameti hinnang AS Tallinna Küte poolt pakutud kohustusele

Vastavalt KonkS § 63⁷ lõikele 1 võib ettevõtja, kelle tegevus võib rikkuda käesoleva seaduse §-s 4 või 16 või Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 101 või 102 sätestatud ning kelle puhul Konkurentsiamet kaalub ettekirjutusega korrarikkumise kõrvaldamise kohustuse panemist, esitada kirjalikult Konkurentsiametile taotluse omapoolse kohustuse võtmiseks (edaspidi *kohustuse võtmise taotlus*).

KonkS § 63⁷ lõike 2 kohaselt peab kohustus olema suunatud konkurentsiolukorra parandamisele ja sobiv rikkumise kahjulike mõjude lõpetamiseks.

Konkurentsiameti esialgsel hinnangul ei ole TK poolne senine Tallinna linna kaugküttevõrku soojuse ja võimsuse ostmise korraldus taganud EE-le Iru EJ-s toodetud soojuse müügil juurdepääsu Tallinna kaugküttevõrgule võrdsetel alustel TK enda gaasikatlamajadega, mistõttu leidis Konkurentsiamet 17.10.2013 TK-le esitatud ettekirjutuse hoiatuses, et TK võib olla rikkunud KonkS § 18 lg 1 punktis 1 ja KonkS § 16 punktis 6 sätestatud kohustusi. Konkurentsiamet leidis, et tagamaks EE-le võimaluse konkureerida võrdsetel alustel TK enda gaasikatlamajadega, peaks TK viima maagaasist soojust tootvatelt üksustelt Tallinna linna kaugküttevõrku soojuse ja võimsuse ostmiseks läbi konkursi, mille käigus selgitatakse objektiivsete tingimuste alusel välja soodsaim soojuse pakkuja.

TK poolt esitatud taotluse kohaselt võtaks TK endale kohustuse korraldada soojuse tipuvõimsuste ostmiseks ning pikaajaliste lepingute sõlmimiseks alates 2016. aastast konkurss selgitamiseks välja parim pakkumine, võttes arvesse nii hanke mõju lõpptarbijahinnale kui ka võrguhüdraulikast tulenevate aspektide mõju.

Konkurentsiameti hinnangul parandab TK poolt konkursi korraldamine konkurentsiolukorda eelkõige maagaasist soojust tootvatelt üksustelt Tallinna linna kaugküttevõrku soojuse tipuvõimsuste ostmisel. Samas ei ole TK poolt pakutud kohustus piiratud rangelt maagaasist soojust tootvate üksustega, mistõttu võib konkursil põhimõtteliselt pakkujaks olla ka muust energiakandjast soojust tootev üksus. Konkursi korraldamine loob teistele maagaasist või muust energiakandjast soojust tootvatele üksustele võimaluse konkureerida soojuse tipuvõimsuste müügil Tallinna linna kaugküttevõrku võrdsetel alustel TK gaasikatlamajadega. Seeläbi võimaldab konkursi korraldamine efektiivselt ära kasutada soojuse tootmisel eksisteerivat konkurentsi. Konkursi korraldajal kujuneb TK poolt tehtav valik, millistelt soojust tootvatelt üksustelt soojuse tipuvõimsust osta, objektiivsetel alustel rajaneva ja kontrollitava protsessi

käigus. Seega muutub TK poolt Tallinna linna kaugküttevõrku soojuse tipuvõimsuste ostu korraldus ka oluliselt läbipaistvamaks.

Konkurentsiamet peab oluliseks, et kohustus näeb ette võimaluse konkursi tulemusel lepingute sõlmimiseks mitme pakkujaga, kuna see arvestab asjaoluga, et eksisteeriva konkurentsi tingimustes võib tarbija jaoks soodsaim lahendus kujuneda erinevate pakkujate pakkumiste koostoimes. Samas märgib Konkurentsiamet, et asjaolud või olukorrad, milliste esinemisel võib kõne alla tulla lepingute sõlmimine mitme pakkujaga, peavad täpsustuma konkursitingimuste väljatöötamise käigus ning olema lõplikes konkursitingimustes ammendavalt loetletud.

Kohustuse kohaselt sõlmib TK konkursi tulemusena soojuse tipuvõimsuste ostmiseks pikaajalise(d) lepingu(d). Lepingu(te) täpne kestvus selgub konkursitingimuste väljatöötamise käigus. Seejuures märgib Konkurentsiamet, et vastav(ad) leping(ud) peaks(id) olema piisava kestvusega võimaldamaks konkursi tulemusel valituks osutunud pakkuja(te)l mõistliku kindlusega planeerida oma tulevast tootmistegevust. Nt KKütS § 14¹ näeb uute tootmisvõimsuste puhul ette võrguettevõtja poolt soojuse tootjaga kuni 12 aastase lepingu sõlmimise.

EE märkis oma 11.03.2014 kirjas, et konkursi tingimuste väljatöötamiseks moodustatav töögrupp peaks Konkurentsiametile kooskõlastamiseks esitatavate konkursitingimuste juurde lisama ka arvutused ja põhjendused võrguhüdraulikast tulenevate piirangute kohta, juhul kui kooskõlastamiseks esitatavates konkursitingimustes seatakse piirangud teatud võrgupunktidest tarnitava soojuse või võimsuse pakkumisele. Konkurentsiameti hinnangul ei ole kohustuse täiendamine selles osas vajalik, samas peab amet elementaarseks, et töögrupi poolt väljatöötatud konkursitingimuste juurde on lisatud arvutused ja põhjendused võrguhüdraulikast tulenevate piirangute kohta, juhul kui konkursitingimustes seatakse piirangud teatud võrgupunktidest tarnitava soojuse või võimsuse pakkumisele. Ilma vastavate arvutuse ja põhjendusteta on Konkurentsiametil konkursitingimuste kooskõlastamisel võimatu veenduda eelnimetatud piirangute objektiivses põhjendatuses.

Kohustuse täitmise ajakava osas leiab Konkurentsiamet, et see on mõistlik ja piisav kohustuse täitmiseks. EE poolt 11.03.2014 kirjas viidatud võimalike vaidlustuste esitamist ja nende lahendamiseks kuluvat aega ei ole võimalik ette prognoosida, mistõttu ei pea Konkurentsiamet sel alusel ajakava muutmist põhjendatuks.

Vastavalt KonkS § 63⁷ lõikele 5 on kohustus tähtajaline ning ettevõtja on kohustatud Konkurentsiameti poolt varem määratud ajal teavitama Konkurentsiametit kohustuse täitmisest. Antud juhul näeb TK pakutud kohustus ette, et TK korraldab konkursi soojuse tipuvõimsuste ostmiseks ning pikaajaliste lepingute sõlmimiseks alates 2016. aastast. Konkurentsiamet peab aktsepteeritavaks konkursi korraldamist soojuse tipuvõimsuste ostmiseks alates 2016. aastast. Konkurentsiametile teadaolevalt on seni ainsaks tootjaks, kes on avaldanud TK-le soovi müüa Tallinna kaugküttevõrku soojuse tipuvõimsuste katmiseks soojust, EE, kellel on selleks sõlmitud TK-ga leping kehtivusega kuni 31.12.2015.

Kohustus on TK poolt täidetud alates hetkest, mil TK sõlmib konkursi võitjaga pikaajalise lepingu soojuse tipuvõimsuste ostmiseks, so. vastavalt kohustuse täitmise ajakavale hiljemalt 31.12.2015. Kohustuse täitmisest kohustub TK kohustuse täitmise ajakava kohaselt teavitama Konkurentsiametit hiljemalt 05.01.2016.

Arvestades kõike eeltoodut leiab Konkurentsiamet, et TK poolt pakutud kohustus vastab proportsionaalsuse põhimõtte tingimustele, mis tähendab seda, et kohustus on vajalik ja piisav selleks, et lahendada Konkurentsiameti poolt 17.10.2013 koostatud esialgses hinnangus tõstatatud konkurentsiprobleem ning on kohane konkurentsiolekorra parandamiseks Tallinna linna kaugküttevõrku soojuse tipuvõimsuste ostmisel. Samuti võib kohustust pidada mõõdukaks. Konkurentsiamet arvestab samuti asjaoluga, et kolmandal isikul (EE-1) ei olnud kohustuse osas sisulisi vastuväiteid.

Vastavalt KonkS § 63⁷ lõikele 4, kui Konkurentsiamet kiidab kohustuse heaks, võib ta oma otsusega muuta heakskiidetud kohustuse ettevõtjale siduvaks ja lõpetada menetluse.

Vastavalt KonkS § 62 lg 1 punktile 10 on Konkurentsiametil õigus teha ettekirjutus füüsilisele või juriidilisele isikule, kui nimetatud isik jättis KonkS § 63⁷ alusel võetud kohustuse täitmata.

Vastavalt KonkS § 63⁷ lõikele 6 võib Konkurentsiamet omal algatusel või isiku taotluse alusel uuendada KonkS § 63⁷ lõike 4 alusel lõpetatud menetluse, kui: 1) asjaolud, millel menetluse lõpetamine põhineb, on olulisel määral muutunud; 2) ettevõtja ei täida võetud kohustust; 3) kohustus kiideti heaks või menetlus lõpetati ettevõtja esitatud ebatäieliku, ebaõige või eksitava teabe alusel.

Lähtudes eeltoodust ning juhindudes KonkS § 63⁴ lg 1 punktist 8 ja § 63⁷ lõikest 4,

otsustan

- 1. Kohustada AS-i Tallinna Küte täitma käesoleva otsuse lisas kirjeldatud kohustus.**
- 2. Lõpetada AS Tallinna Küte suhtes alustatud järelevalvemenetlus.**

Otsuse lisa: AS Tallinna Küte poolt 04.04.2014 pakutud kohustus.

/allkirjastatud digitaalselt/

Märt Ots
Peadirektor

Käesoleva otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul otsuse teatavaks tegemisest arvates.

Ärakiri on Konkurentsiameti 08.04.2014 otsuse nr 5.1-5/14-009 originaaliga samane.
Ärakirjas on ärisaladuseks loetud teabe asemel kasutatud tähist [...].

20.05.2014

Kairi Kaasik-Aaslav, Konkurentsiameti konkurentsitenistuse koondumiste kontrolli osakonna peaspetsialist.